

Tõnu Õnnepalu „Paradiis“
Trükikoda OÜ Greif, 2009

Kiri Sõbralt

„Ja siis on veel see, mida ma tingimata tahtsin Sulle öelda ja südame peale panna. Alati tasub enda oma hoida. Kui miski või keegi Sulle on omaks saanud, hoia teda, räägitagu mis tahes või mõtle ise mis tahes. See võib ju olla imelik kõigi teiste silmis, aga Sinule on see Sinu hea osa ja parem Sa hoia seda. Kui ta Sinult võetakse, ta võetakse omal ajal ja siis see on nii. Ei maksa asjadest ette tõtata.“(2009: lk 163)

Tõnu Õnnepalu sündis 13. septembril 1962. aastal Tallinnas Nõmmel. Aastatel 1980-1995 õppis Tartu Ülikoolis bioloogia osakonnas botaanikat ja ökoloogiat. Aastatel 1985-1987 töötas Tõnu Õnnepalu Hiiumaal Lauka kooli bioloogia ja keemia õpetajana. Ta on kirjutanud mitmeid romaane, esseesid, luulekogusid ning tõlkinud mitmeid teoseid. Lisaks sellele, et Tõnu Õnnepalu on väga looduslembeline, meeldib talle tegeleda ka fotograafiaga. Paljud autori teosed on inspireeritud loodusest, mida ta oskab väga värvikalt kirjeldada. „Paradiisist“ võis näha loodusnähtuste väga huvitavaid ja põhjalikke seletusi, kus igavus muutub värviliseks ja tüdimus ülevaks. Raamatu lugemise teevad huvitavamaks autori must-valged fotod Paradiisist, mis aitavad aru saada, et Paradiisi armastamiseks peab seal midagi väga erilist nägema ning seda ei saa armastada, kui ei ole seal kunagi oldud.

Seitsme päevaga peab valmima kiri Sinule. Kirjas jutustatakse Paradiisist. See on ammuste päevade ja selle koha nimi. Ammused päevad olid siis, kui Tõnu 1988/89 aasta talvel Hiiumaa läänetipu ligidal metsa ja mere vahel asuvasse väikesesse külla jõudis. Kiri Sinule on tema esimene võimalus jutustada kallist kohast, sündmustest ja inimestest, mis ei saa kunagi ununeda. Kõik Paradiisist toimuv näib imelisena või imelikuna: selle kehv maa on liivane, kuid viljakas- nii inimeste käes kui metsikult, tuule suunda võib määrata tema kohina helidest, Parasiidis ei ole kellelgi lapsi, kuid kõik inimesed on siiski lapsed. Kuid siiski ei saa mitte iga soovija Paradiisi: „...ühed ta võtab vastu ja laseb neil vanaks elada enda viljast ja teised tõukab ta eemale või ei lase ligi. Ometi ei ole Paradiisi saamiseks vaja muud kui tahta.“ (2009: lk 162) Tahtmine Paradiisi saada ja arusaamine Paradiisi ilust on Paradiisi kingitus inimesele. Ainult see, kes on sellest aru saanud, oskab seda hinnata. Paradiisist ei ole alati hea olla: elektrit pole kõikjal, meretuul muudab selle koha külmaks ja tuuliseks nii suvel kui talvel, talveõhtud venivad lõputult, pood on kaugel, kuid Paradiis ei lase oma kütetest lahti kedagi, kes seda kord armastama on hakanud. Tõnu ilmus Paradiisi ja sõlmis sellega lepingu. Leping osutus eluaegseks ning ühepoolselt tühistamatuks. Sellepärast ongi nii raske

Paradiisist kirjutada. Sest Tõnu murdis omapoolselt lepingut, kuid juhtus, et ta siiski tuli tagasi seitsmeks päevaks, et meenutada ja kirjutada kiri Paradiisist. Kuid sinna ta jäigi. Leidis töökoha Reigi Jeesuse kiriku valvurina ja ei suutnud unustada Paradiisi inimeste salajast kirge istuda ja jälgida pimeduse sündimist hämarusest. „Aga pimedus lööb justkui kumama, kui sa teda niiviisi vaatad, sest seal sees on väga valge.“ (2009: lk 193)

„Paradiis“ koosneb neljateistkümnest osast, millest igäühes võib leida Tõnu Önnepalu armastust selle maa vastu. Kõik- Paradiisi väravad, aiad, postkastid, aastaajad vee, ööde ja päevadega, puud ja lilled, põllud ja hooned, ka ajaarvamine ja kuulsad vanapisid, teed ja armastus, loomad ja linnud, talved, inimesed- äratavad temas vaimustust ja erilist mitme(kümne)leheküljepikkust tähelepanu. Tähelepanuta ei jää ka Paradiisi saamise võimalused, erinevad päevad ja ilmad ega ka pimedus. Sellest võib leida rohkelt mälestusi ja unustamatuid kirjeldusi, õpetussõnu, soovitusi. Armsat adressaati või sõpra ei jäeta ka elutarkusest ilma: „Sest kui ma midagi olen õppinud, siis ehk seda: elu natuke kergemalt võtma. Mitte mööda vaatama tõsiasjadest, nagu noorena, vaid neile otsa vaatama ja võtma neid nii nagu nad on, mitte püüdma elada sellega, mida sul pole. Me ei õpi mingit uut tarkust. Mis me õpime, paremal juhul: tundma seda tarkust, mis meil on.“ (2009: lk 98)

Raamatut lugedes tunduvad ka igavad kohad huvitavana. Lihte, isikupärane keelekasutus teevad raamatuga ja autoriga suhtlemise kergeks. Autori pidev pöördumine oma kauaaegse sõbra poole (Sina) jätab mulje, et Tõnu Önnepalu räägib minuga, kui ma „Paradiisi“ loen. Need soojad sõnad ja õpetused, meenutused meie kohtumistest ja tema kohtumistest oma sõpradega ei jäta külmaks ega lase tunda igavust ning tekitavad soovi samuti Paradiisi armastama hakata. „Inimeselt me õpime lõppude lõpuks seda, kuidas armastada. Sest mida siis veel. Ja kas Sa tead. Ma arvan, et ühelt paigalt niisamuti... Ja kumbki polel kunagi niisama lihtne. Sest kas see pole siis nii: kui sa oskad õieti armastada, kui sa oled selles oskuses vaba ega karda enam midagi, siis mida veel? Kas see polegi siis kogu maailma tarkus?“ (2009: lk 118)

Vanemale lugejale meenuvad „Paradiisi“ lugedes 1980ndad ning tollal valisenud vabadusiha. Nooremale lugejale avab mõned põhjused, miks on Eestis paljud külad maha jäetud ning mõnes külas ei olegi inimesi. Tõnu Önnepalu „Paradiisi“ keelekasutus erineb tänapäeva liiga argisest või bürookraatlikust kõnest, sisendades hingerahu ja rõhutades erinevust meie tavalisest igapäevasest elust.

Arvustas Ester Oks

Kool: Tallinna Reaalkool

Klass: 12. B

Juhendas õpetaja Piret Järvela

Ulakass 2014